

กฎหมายอาญา ม.๕๕ - ม.๑๐๖

อ.ประธาน จุฬารัตน์มนตรี

โครงสร้างความรับผิดทางอาญา

๑. การกระทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ

- ๑.๑ การกระทำ
- ๑.๒ ครอบงำประกอบภายนอก
- ๑.๓ ครอบงำประกอบภายใน
- ๑.๔ ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

๒. ไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด (เช่น **Justification** (เหตุเหมาะสมที่สุด))

๓. ไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ (เช่น **Excuse** (เหตุไม่มีความผิดเพียงพอ))

(+ บันดาลโทษ, พยายาม, ชั่วช้า-กลับใจ, ตัวการ-ผู้ใช้-ผู้สนับสนุน)

๑.๓ ครอบงำประกอบภายใน (เจตนา+ประมาท)

เจตนา

๑. เจตนาตามความเป็นจริง (ต้องรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอก
ม. ๕๕ วรรคสาม) (ฎ.๕๓๒๔/๒๕๕๖)

๑.๑ เจตนาประสงค์ต่อผล (อัตรวิสัย) ม.๕๕

๑.๒ เจตนาเล็งเห็นผล (ภาววิสัย) ม.๕๕ (ฎ.๓๒๐/๒๕๖๒ ฎ.๕๖๕/
๒๕๖๓)

๑.๓ เจตนาพิเศษ (มูลเหตุจูงใจ ไม่มีเล็งเห็นผล อัตรวิสัย)

๒. เจตนาโดยผลของกฎหมาย (การกระทำโดยพลาด) ม.๖๐

ประมาท ม.๕๕ (ภาววิสัย)

-การกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจำต้อง
มีตามวิสัยและพฤติการณ์

หลักเรื่องเจตนาที่ได้จาก ม.๕๕ วรรคสาม และม.๖๒วรรคท้าย

๑.ไม่รู้ไม่มีเจตนา (ม.๕๕ วรรคสาม) เช่น ยิงคนคิดว่าเป็นหมาป่า ไม่มีเจตนา
ฆ่าคน

๒.รู้เท่าใดมีเจตนาเท่านั้น (ม.๕๕ วรรคสาม+ม.๖๒ วรรคท้าย) เช่น ยิงบิดา
คิดว่าเป็นเพื่อน ไม่มีเจตนาฆ่าบุพการี (เหตุฉกรรจ์) ผิดเพียง ม.๒๘๘ ไม่ผิด.
ม. ๒๘๕ (๑)

๓.รู้เท่าใดมีเจตนาเท่านั้น แต่ต้องไม่เกินความจริง เช่น ยิงเพื่อน คิดว่าเป็น
บิดา ผิดเพียง ม.๒๘๘ ไม่ผิด.ม. ๒๘๕ (๑) แม้มีเจตนาร้ายจะฆ่าบิดา
กฎหมายก็ไม่ลงโทษเพิ่ม

+ มาตรา ๖๒ วรรคสอง ถ้าความไม่รู้ข้อเท็จจริงตาม ม.๕๕ วรรคสาม
เกิดขึ้นด้วยความประมาทให้ผู้กระทำความผิดฐานกระทำโดยประมาท (ม.๕๕
วรรคสี่)

เปรียบเทียบคำพิพากษาศาลฎีกา ไม่รู้ไม่มีเจตนา (ฆ่าเพื่ออำพรางคดี)

ฎ. ๕๓๒๕/๒๕๕๖ (แนวฎีกาช่วงหลังๆ) ทำร้ายหญิงจนหมดสติ เข้าใจว่าตายแล้ว จึงเอาไปถ่วงน้ำเพื่ออำพรางคดี หญิงตายเพราะถ่วงน้ำ (ไม่ดูให้ดี) ตัดสินว่าไม่ผิด ม. ๒๘๘ แต่ผิด ม. ๒๕๑ (ประมาณเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย / โทษไม่เกิน ๑๐ ปี) ม.๕๕วรรคสี่+ ม.๖๒วรรคสอง

ฎ. ๑๓๕๕/๒๕๑๘ จำเลยตีผู้ตายสลบ เข้าใจว่าตายแล้ว จึงเอาผ้าขาวมาผูกคอผู้ตายกับต้นไม้เพื่ออำพรางคดี ผู้ตายถึงแก่ความตายเพราะถูกแขวนคอ ตัดสินว่า ไม่ผิด ม. ๒๘๘ แต่ผิด ม. ๒๕๐ (ฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา / โทษ ๓ ปีถึง ๑๕ ปี) เพราะมีเหตุแทรกแซงที่คาดหมายได้คือการอำพรางคดี

ข้อสังเกต ความเห็นท่านอาจารย์เกียรติฯ

- กรณีรูดน้ำมัน 2 เรื่องคล้ายกันแต่ผลต่างกัน คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๓๒๖/๒๕๖๔ จำเลยมิได้ตัดสินใจเด็ดขาดที่จะจุดไฟเผาผู้เสียหายมาก่อน หากแต่เมื่อผู้เสียหายให้หยุดรถเพื่อพูดคุยกันแล้วจึงเกิดการทะเลาะโต้เถียงทำร้ายกัน จำเลยจึงเดินกลับไปเอาน้ำมันมาราดใส่ผู้เสียหายซึ่งก็ยังไม่ได้จุดไฟในทันที เมื่อผู้เสียหายพูดทำร้ายอีก จำเลยจึงจุดไฟ ทั้งนี้ ปริมาณของน้ำมันที่ใช้นั้นเพียงครึ่งของขวดน้ำขวดเล็กเป็นจำนวนที่ไม่มากนัก และเทราดเพียงที่เสื้อบริเวณหน้าอก เมื่อไฟติดแล้วจำเลยก็ช่วยถอดเสื้อของผู้เสียหายออกในทันทีเพื่อไม่ให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายจากการกระทำของจำเลย ทั้งบาดแผลไฟไหม้ของผู้เสียหายมีเพียง ๑๓ เปอร์เซ็นต์ของร่างกายไม่ทำให้ถึงแก่ความตาย พฤติการณ์แห่งคดีแสดงว่าจำเลยตัดสินใจลงมือทำร้ายผู้เสียหายหลังจากเกิดการทะเลาะกันจนจำเลยเกิดโทสะจริตตัดสินใจกลับไปเอาน้ำมันมาราดใส่ผู้เสียหาย จึงเป็นความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสโดยทรมานหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๕๘ ประกอบมาตรา ๒๘๕ (๕) หาได้เป็นความผิดฐานพยายามฆ่าโดยทรมานหรือโดยกระทำทารุณโหดร้ายไม่

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๐๕/๒๕๖๕ จำเลยใช้น้ำมันเบนซินที่บรรจุในขวดน้ำดื่มขนาดบรรจุประมาณ ๖๐๐ มิลลิลิตรเต็มขวด สาดใส่ผู้เสียหายที่ ๒ จนเหลือน้ำมันเบนซินในขวดประมาณ ๑ ใน ๓ หรือประมาณ ๒๐๐ มิลลิลิตร น้ำมันเบนซินที่จำเลยสาดใส่ผู้เสียหายมีจำนวนมิใช่น้อย แม้น้ำมันเบนซินบางส่วนจะตกลงที่พื้น จึงถูกผู้เสียหายบริเวณเสื้อด้านหน้าและเป้กางเกง แล้วจำเลยพยายามจุดไฟแช็ก จำเลยย่อมเล็งเห็นผลได้ว่า หากน้ำมันเบนซินซึ่งเป็นวัตถุไวไฟถูกจุดไฟด้วยไฟแช็ก ไฟอาจไหม้เสื้อด้านหน้าและเป้กางเกงของผู้เสียหายรวมทั้งพื้นบ้านเกิดเหตุ แล้วลุกลามเผาตัวผู้เสียหาย จนเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ เมื่อจำเลยพยายามจุดไฟแช็กแต่ไม่ติด ผู้เสียหายก็เข้าถึงตัวจำเลย พร้อมพวกช่วยกันควบคุมตัวจำเลยไว้ได้ ถือว่าจำเลยได้ลงมือกระทำความผิดไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล โดยผู้เสียหายไม่ถึงแก่ความตายสมดังเจตนาของจำเลย จำเลยจึงมีความผิดฐานพยายามฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่

คำพิพากษาศาลฎีกาเล็งเห็นผล

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๕/๒๕๐๒ ข้อเท็จจริงโดยย่อ ข. เชื่อในเครื่องรางว่าเมื่อตัวเองสวมใส่เครื่องรางดังกล่าวแล้วจะทำให้หนังเหนียวยังไม่เข้า ข. ไปทำจำเลยให้ยิงตัวเองขณะที่ตัวเองสวมใส่เครื่องรางดังกล่าว จำเลยก็มีความเชื่อในเครื่องรางดังกล่าวเช่นกัน และคิดว่าถ้าไม่ใช่เรื่องจริง ข. คงไม่กล้าทำให้ยิง จำเลยเชื่อว่าเมื่อยิง ข. แล้ว เครื่องรางจะป้องกันไม่ให้ ข. ได้รับอันตราย จำเลยยิง ข. ข. ถึงแก่ความตาย ปัญหาว่า จำเลยประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลหรือไม่ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ความเชื่อของจำเลยในเรื่องอยู่ยงคงกระพันนั้นปราศจากเหตุผล ป็นเป็นอาวุธร้ายแรง การที่จำเลยเอาปืนจ่อยิงผู้ตายที่สะบักอันเป็นที่สำคัญ ย่อมเล็งเห็นผลแห่งการกระทำนั้นว่า ถ้าปืนลั่นออกไป ผู้ตายก็ต้องตาย ซึ่งจำเลยก็รู้สำนึกในการกระทำนั้น จำเลยมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา (เล็งเห็นผล)

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๐/๒๕๖๒ การกระทำโดยเล็งเห็นผล หมายความว่า ผลนั้นจะเกิดขึ้น ได้อย่างแน่นอนเท่าที่บุคคลในภาวะเช่นนั้นจะเล็งเห็นได้ มิใช่เพียงเล็งเห็นว่าผลนั้นอาจเกิดขึ้นได้ การที่จำเลยทั้งสองร่วมกันกระชากกระเป๋าสะพายของผู้เสียหายอย่างแรง เป็นเพียงวิธีการเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไปเท่านั้น รถจักรยานอาจจะล้มหรือไม่ก็ได้ ดังนั้น แม้อัตถ์จักรยานของผู้เสียหายจะล้มลง ก็เป็นผลมาจากแรงกระชากกระเป๋าของจำเลยที่ ๒ หากจำเลยทั้งสองกระทำโดยมีเจตนาเล็งเห็นผลที่จะใช้กำลังประทุษร้ายแก่ผู้เสียหายแต่อย่างใด ทั้งผู้เสียหายก็ไม่มีบาดแผลจากการล้มลงปรากฏให้เห็น ประกอบกับโจทก์บรรยายฟ้องว่าแรงกายภาพที่จำเลยทั้งสองร่วมกันกระทำนั้น ไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้เสียหาย สภาพเช่นนี้จึงยังไม่พอให้ถือว่าเป็นการใช้กำลังประทุษร้ายตามความหมายของ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๖) การกระทำของจำเลยทั้งสองเป็นความผิดฐานร่วมกันลักทรัพย์ในเวลากลางคืนโดยใช้ยานพาหนะเพื่อสะดวกแก่การกระทำผิดตามมาตรา ๓๓๕ (๑) (๙) วรรคสอง ประกอบมาตรา ๓๓๖ ทวิ ไม่เป็นความผิดฐานร่วมกันชิงทรัพย์

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘๐๕/๒๕๕๔ การกระทำโดยเล็งเห็นผลนั้นหมายความว่า ผลนั้นจะเกิดขึ้น ได้อย่างแน่นอนเท่าที่บุคคลในภาวะเช่นนั้นจะเล็งเห็นได้ มิใช่เพียงเล็งเห็นว่าผลนั้นอาจเกิดขึ้นได้ ได้ความว่าจำเลยที่ ๒ ขับรถจักรยานยนต์โดยมีจำเลยที่ ๑ นั่งซ้อนท้าย ขณะที่รถจักรยานยนต์ของจำเลยทั้งสองประกบรถจักรยานยนต์ของผู้เสียหาย จำเลยที่ ๑ กระชากกระเป๋าสะพายของผู้เสียหายที่แขวนอยู่ที่กระจกรถจักรยานยนต์อย่างแรง ทำให้รถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายล้มลงและผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่กาย จำเลยทั้งสองไม่อาจเล็งเห็นผลได้แน่นอนว่าการกระชากกระเป๋าสะพายของจำเลยที่ ๑ จะทำให้รถจักรยานยนต์ที่ผู้เสียหายขับล้มลงเพราะรถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายอาจจะล้มหรือไม่ล้มก็ได้ การกระทำของจำเลยทั้งสองเป็นเพียงวิธีการเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไปเท่านั้น แม้อัตถ์จักรยานยนต์ของผู้เสียหายจะล้มลงเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่กายอันเป็นผลมาจากแรงกระชากกระเป๋าสะพายของจำเลยที่ ๑ ก็ทำให้จำเลยทั้งสองกระทำโดยมีเจตนาเล็งเห็นผลอันถือเป็นการใช้กำลังประทุษร้ายตามความหมายของกฎหมายแต่ประการใดไม่ จำเลยทั้งสองจึงไม่มีความผิดฐานร่วมกันชิงทรัพย์ตามฟ้อง ลงมีความผิดฐานร่วมกันลักทรัพย์โดยใช้ยานพาหนะเพื่อสะดวกแก่การกระทำผิด

ยิงปืนเข้าไปในบ้าน

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๖๕/๒๕๖๑ จำเลยใช้อาวุธปืนลูกซองซึ่งเป็นอาวุธร้ายแรงโดยสภาพและกระสุนปืนจะกระจายออกเป็นวง ยิงเข้าไปในบ้านที่เกิดเหตุในยามวิกาลโดยจำเลยทราบอยู่แล้วว่ามีผู้เสียหายและบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายพักอาศัยอยู่ จำเลยย่อมเล็งเห็นผลได้ว่ากระสุนปืนอาจถูกผู้เสียหายหรือบุคคลอื่นภายในบ้านที่เกิดเหตุถึงแก่ความตายได้ การกระทำของจำเลยเป็นการกระทำโดยมีเจตนาฆ่า (เล็งเห็นผล) เมื่อจำเลยลงมือกระทำความผิดไปโดยตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผลเนื่องจากผู้เสียหายไม่ถึงแก่ความตาย จำเลยจึงมีความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นและฐานยิงปืนซึ่งใช้ดินระเบิดโดยใช่เหตุในเมืองหมู่บ้านหรือที่ชุมชนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘ ประกอบมาตรา ๘๐ และมาตรา ๓๗๖

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๕๒/๒๕๖๖ จำเลยใช้อาวุธปืนซึ่งมีอานุภาพร้ายแรงยิงเข้าไปในห้องโถงของบ้านที่เกิดเหตุซึ่งมีความกว้างเพียง ๓.๕ เมตร ขณะผู้เสียหายทั้งเจ็ดอยู่รวมกันภายในห้องโถงและยังติดต่อกันถึง ๓ นาที ในลักษณะขนานกับพื้นในระดับหน้าอกของบุคคลทั่วไปแม้จำเลยมิได้ใช้อาวุธปืนจ้องเล็งและยิงไปที่ผู้เสียหายทั้งเจ็ดก็ตาม จำเลยย่อมเล็งเห็นผลได้ว่ากระสุนปืนอาจถูกผู้เสียหายทั้งเจ็ดถึงแก่ความตายได้ การกระทำของจำเลยเป็นการกระทำโดยมีเจตนาฆ่าผู้เสียหายทั้งเจ็ดโดยเล็งเห็นผลเมื่อกระสุนปืนไม่ถูกผู้เสียหายทั้งเจ็ด เนื่องจากผู้เสียหายทั้งเจ็ดหลบหนีได้ทัน จึงเป็นความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น

- คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๗/๒๕๑๕ จำเลยยิงปืนเข้าไปในบ้านผู้เสียหายโดยจำเลยทราบว่ามีคนอยู่ในบ้านนั้น กระสุนปืนอาจจะถูกผู้เสียหายและพวกซึ่งอาศัยอยู่ในบ้านหลังนั้นได้ และกระสุนปืนที่จำเลยใช้ยิงได้ทะลุบ้านผู้เสียหายไปถูกผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านอีกหลังหนึ่งได้รับบาดเจ็บเช่นนี้ จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘, ๘๐ (เจตนาเล็งเห็นผล)

การใช้ปืนขู่ หรือยิงขู่

- คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๖๖๕/๒๕๔๕ การที่จำเลยซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจทราบคืออยู่แล้วว่า อาวุธปืนเป็นอาวุธที่ร้ายแรง สามารถทำอันตรายแก่ชีวิตได้โดยง่าย แต่ยังไม่นำอาวุธปืนดังกล่าวออกมาข่มขู่ผู้ตายโดยจ่อไปทางศีรษะของผู้ตาย จำเลยย่อมเล็งเห็นผลได้ว่าอาวุธปืนอาจลั่นถูกผู้ตายถึงแก่ชีวิตได้ แต่จำเลยยังคงกระทำการดังกล่าว ผู้ตายจึงได้ปิดป้องให้พ้นตัว แต่ปืนลั่นเสียก่อนจึงถูกผู้ตายถึงแก่ความตาย เป็นการกระทำโดยมีเจตนาฆ่าประเภทเล็งเห็นผล

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๓๔/๒๕๒๕ จำเลยใช้ปืนยิงไปที่พื้นดินหนึ่งนัด (ยิงชู่) ในขณะที่ผู้เสียหายกำลังเดินไปหาจำเลยและอยู่ห่างจำเลยประมาณสองวา จำเลยข่มขู่เห็นผลแห่งการกระทำได้ว่ากระสุนปืนอาจถูกผู้เสียหายได้ เมื่อกระสุนปืนถูกจากผู้เสียหายบาดเจ็บต้องถือว่าจำเลยมีเจตนาทำร้ายผู้เสียหายหาใช่เป็นการยิงชู่ไม่ การกระทำของจำเลยดังกล่าวไม่เป็นการป้องกันโดยชอบเพราะขณะนั้นผู้เสียหายยังไม่สามารถจะทำร้ายจำเลยได้ จำเลยมีความผิดตามมาตรา ๒๕๕ โดยมีเจตนาทำร้ายประเภtle็งเห็นผล

ยิงปืนเข้าไปในรถยนต์ ยิงยางรถ

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๘๒๒/๒๕๕๖ แม้จะฟังว่าจำเลยทั้งสองมิได้มีเจตนาจะยิงผู้ตายเพียงแต่ยิงไปเพื่อหยุดยั้งมิให้หลบหนีการจับกุม แต่การที่จำเลยที่ ๒ ใช้อาวุธปืนยิงเข้าไปในรถยนต์เห็นผลได้ว่ากระสุนปืนอาจถูกผู้ตายได้ เมื่อกระสุนปืนถูกผู้ตายและถึงแก่ความตายในเวลาต่อมา การกระทำของจำเลยที่ ๒ จึงมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ส่วนจำเลยที่ ๑ แม้จะยิงไปตามคำสั่งของจำเลยที่ ๒ โดยสั่งให้ยิงล้อรถ แต่เมื่อจำเลยที่ ๑ ยิงล้อรถแล้วผู้ตายยังคงขับรถต่อไปได้ จำเลยที่ ๑ จึงยิงไปที่กระจกรถด้านผู้ตายเพื่อหยุดยั้งมิให้ผู้ตายหลบหนี เป็นการเล็งเห็นได้ว่ากระสุนปืนอาจถูกผู้ตายได้ แต่จากพฤติการณ์ในการยิงของจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ เป็นเรื่องที่ต่างคนต่างยิงโดยมิได้มีเจตนาร่วมกันยิงผู้ตาย เมื่อกระสุนปืนที่จำเลยที่ ๑ ยิงไปถูกกระจกแต่ไม่ถูกผู้ตาย การกระทำของจำเลยที่ ๑ จึงมีความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น

- เทียบเคียงกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ยังยารณคดี
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๘๖/๒๕๒๑ ยิงยารณคดีพลาด กระสุนถูกรณคดีทะเล
ไปถูกคนในรถเป็นอันตรายสาหัสเป็นความผิดฐานทำให้เกิดอันตรายสาหัสโดย
ประมาทตามมาตรา ๓๐๐ (ไม่เป็นเล็งเห็นผล) แต่ฟ้องฐานพยายามฆ่าคนโดยเจตนา
จึงลงโทษไม่ได้
- เทียบเคียงกับกรณียิงยารณคดี
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๕๑/๒๕๓๖ จำเลยอยู่บนรถกระบะที่กำลังขับไล่ติดตาม
รถจักรยานยนต์ที่ผู้เสียหายขับไปตามถนนซึ่งเป็นทางลูกรังแควและขรุขระใช้
อาวุธปืนเล็กกล (เอ็ม.๑๖) ยิงไปที่รถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายหลายคน แม้จำเลย
มีเจตนายิงยารณคดี เพื่อให้รถจักรยานยนต์ล้ม แต่จำเลยยอมเล็งเห็นได้
ว่ากระสุนปืนอาจถูกผู้เสียหายได้การที่จำเลยใช้อาวุธปืนดังกล่าวยิงไปในลักษณะ
เช่นนั้น จำเลยยอมเล็งเห็นผลได้ว่า กระสุนปืนอาจถูกผู้เสียหายที่บริเวณอวัยวะ
สำคัญทำให้ผู้เสียหายทั้งสองถึงแก่ความตายได้ จึงเป็นการกระทำโดยเจตนาฆ่า

ยิงไปที่ขวดสุราที่ตั้งอยู่บนโต๊ะที่มีคนนั่งอยู่

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๖๐/๒๕๔๑ พฤติการณ์ของจำเลยก่อนจะยิงไปที่ขวด
สุราที่ตั้งอยู่บนโต๊ะที่ผู้เสียหายนั่งจำเลย ได้บอกให้ ค. ออกไปก่อนเพราะ ค. อยู่ใกล้
ขวดสุรานั้น แสดงให้เห็นว่าจำเลยเล็งเห็นผลแล้วว่ากระสุนปืนลูกซองที่จำเลยยิง
จะต้องกระจายออกเป็นรัศมีอาจถูก ค. ได้ ดังนั้น การที่ผู้เสียหายนั่งอยู่บนโต๊ะใกล้
ค. และใกล้ขวดสุราเช่นกันจำเลยก็ควรที่จะต้องยอมเล็งเห็นผลว่ากระสุนปืนที่
จำเลยยิงจะต้องถูกผู้เสียหายด้วย และได้ความว่าก่อนเกิดเหตุจำเลยเคยมีสาเหตุ
โกรธเคืองถึงขั้นชกต่อยกับผู้เสียหายมาก่อน กับเหตุที่เกิดขึ้นครั้งนี้จำเลยก็รับว่า
เพราะโกรธผู้เสียหายที่ห้าม ค. ไม่ให้เรียกจำเลยร่วมดื่มสุรากับ ค. นั้น การที่จำเลย
ใช้อาวุธปืนซึ่งเป็นอาวุธร้ายแรงมีประสิทธิภาพทำลายล้างสูงยิงไปที่ผู้เสียหายนั้น
ย่อมสามารถทำอันตรายผู้เสียหายถึงแก่ความตายได้ จึงฟังได้ว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า
ผู้เสียหายโดยปราศจากข้อสงสัย การกระทำของจำเลยจึงมีความผิดฐานพยายามฆ่า
ผู้เสียหาย

- ใช้ปืนยิงไปที่มือ ขณะที่มืออยู่บริเวณใบหน้า
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๒๕๒/๒๕๔๒ การที่จำเลยใช้อาวุธปืนยิงไปที่มือผู้ตาย ขณะที่มือผู้ตายอยู่บริเวณ ใบหน้า และจำเลยรู้ดีว่าเป็นของจำเลย เป็นชนิดที่ยิงออกไปแล้วกระสุนกระจายออกหลายเม็ด จำเลยย่อมเล็งเห็นผลว่า หากจำเลยยิงไปที่มือกระสุนปืนต้องถูกใบหน้าผู้ตายด้วย ข้ออ้างของจำเลยที่อ้างว่า ต้องการยิงมือของผู้ตายเพื่อให้มันตกลงจากมือผู้ตายฟังไม่ขึ้น เป็นการกระทำเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้องกระทำเพื่อป้องกัน (ม.๖๕ เหตุลดโทษ)

- ประสงค์จะยิงคนยืนอยู่ข้างหลัง แต่กระสุนปืนไปถูกคนที่อยู่ข้างหน้า
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๘๖๕/๒๕๕๓ จำเลยจะใช้อาวุธปืนยิง น. แต่กระสุนปืนไปถูก ป. ซึ่งอยู่ด้านหน้าของ น. จำเลยย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำได้ว่ากระสุนปืนที่จำเลยยิงออกไปนั้นจะถูก ป. ที่อยู่ในบริเวณดังกล่าวได้ การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นการกระทำโดยพลาดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๐ จำเลยจะอ้างว่าจำเลยเจตนาฆ่า น. ด้วยเหตุบันดาลโทสะแต่ผลของการกระทำเกิดแก่ ป. โดยพลาดไป จึงต้องถือว่าจำเลยเจตนาฆ่า ป. ด้วยเหตุบันดาลโทสะด้วยไม่ได้ ดังนั้นเมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยเจตนาฆ่า ป. แต่ ป. มิได้เป็นผู้ฆ่มเหงจำเลย จำเลยจึงไม่อาจอ้างเหตุบันดาลโทสะได้ แม้จะได้ความจากทางนำสืบของโจทก์และโจทก์ร่วมว่า เมื่อ ป. ถูกจำเลยยิงล้มลง น. วิ่งหนี จำเลยใช้อาวุธปืนดังกล่าวยิง น. ถึงแก่ความตายด้วยเหตุบันดาลโทสะก็ตามก็เป็นคนละคนและคนละเจตนาแยกต่างหากจากกันกับที่จำเลยยิง ป. จำเลยใช้อาวุธปืนจึงยังผู้เสียหาย ๒ คน แต่ไม่บรรลุลผลเพราะกระสุนปืนด้าน จำเลยจึงมีความผิดฐานพยายามฆ่าผู้เสียหาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๓๓๒/๒๕๖๐ จำเลยใช้ถุงพลาสติกซึ่งไม่มีช่องอากาศรอบศีรษะผู้ตาย แล้วใช้เทปกาวพันรอบถุงบริเวณรอบลำคอผู้ตาย แม้จำเลยมิได้ประสงค์จะให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย แต่จำเลยก็ย่อมเล็งเห็นผลได้ว่าการกระทำความดังกล่าวนั้นจะทำให้ผู้ตายขาดอากาศหายใจและถึงแก่ความตายได้ จึงถือได้ว่าจำเลยมีเจตนาฆ่าผู้ตายแล้ว เมื่อการกระทำของจำเลยเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย จำเลยจึงมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น

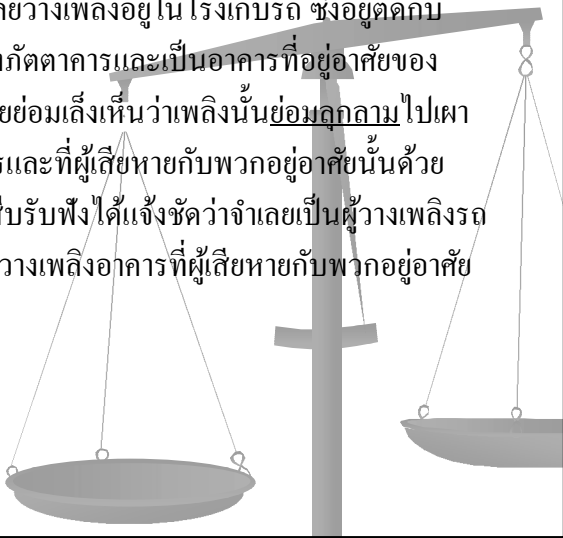
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๑๖๑/๒๕๕๕ ได้ความจากคำเบิกความของผู้เสียหายที่ ๒ ว่า คนร้ายขังขวดมาที่โต๊ะผู้เสียหายที่ ๑ ทำให้ขวดไปกระทบกับโต๊ะเป็นเหตุให้ขวดแตก น้ำมันที่อยู่ในขวดกระเด็นมาถูกผู้เสียหายที่ ๒ และมีไฟลุกขึ้น เห็นได้ว่าขณะที่จำเลยขังขวดบรรจุน้ำมันที่มีไฟติดอยู่ไปที่โต๊ะของผู้เสียหายที่ ๑ นั้น ผู้เสียหายที่ ๒ นั่งอยู่ใกล้กับผู้เสียหายที่ ๑ จำเลยย่อมเล็งเห็นผลได้น้ำมันที่ติดไฟจะกระเด็น ไปถูกผู้เสียหายที่ ๒ ซึ่งนั่งอยู่ใกล้กับผู้เสียหายที่ ๑ ได้ การกระทำของจำเลยจึงเป็นการกระทำโดยเจตนาเล็งเห็นผลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ วรรคสอง หาใช่เป็นการกระทำโดยพลาดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๐ (ผิด ม. ๒๕๗)

■ โยนโทรศัพท์มือถือของแฟนทิ้งด้วยความโกรธ

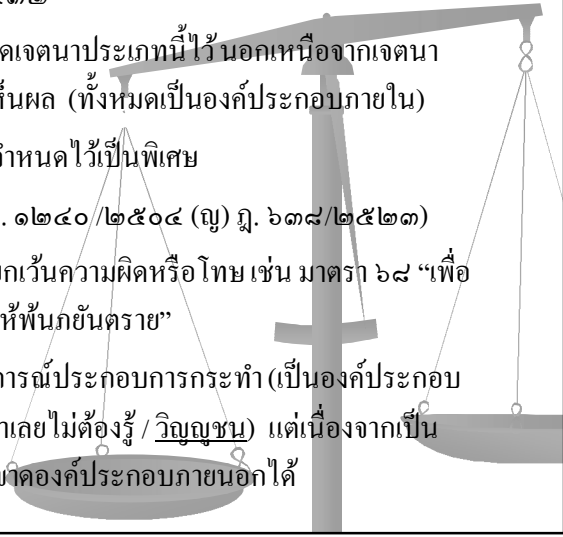
■ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๒/๒๕๕๔ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานรังแกทรมานแต่พยานหลักฐานของโจทก์ฟังไม่ได้ว่า จำเลยเอาโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้เสียหายไปโดยเจตนาทุจริตคงได้ความว่า จำเลยเอาโทรศัพท์ผู้เสียหายไปเพราะอารมณ์โกรธที่มีผู้ชายโทรศัพท์มาหาผู้เสียหาย จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานรังแกทรมานแต่การที่จำเลยโยนโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้เสียหายลงไปที่สนามหญ้าใด จำเลยย่อมเล็งเห็นได้ว่า โทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้เสียหายอาจจะเกิดความเสียหายได้ เมื่อไม่ปรากฏว่าโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้เสียหายได้รับความเสียหายอย่างไร การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานพยายามทำให้เสียทรัพย์

- การวางเพลิงเผาโรงเรียน โดยเล็งเห็นผล
- คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๔/๒๕๓๑ การที่จำเลยจุดไฟเผาที่นอนในห้องของโรงเรียนเพราะไม่พอใจหญิงบริการของโรงเรียน จำเลยย่อมเล็งเห็นผลได้ว่าเมื่อที่นอนถูกเผาไหม้แล้ว ไฟอาจจะลุกลามไหม้เตียงนอน ฝาผนัง เพดานจนกระทั่งโรงเรียนแห่งนั้นทั้งหมดได้เมื่อได้ความว่าโรงเรียนนั้นมีคนอยู่อาศัยด้วย จำเลยจึงต้องมีความผิดฐานวางเพลิงเผาโรงเรียนที่คนอยู่อาศัยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๘ (๑)
- หมายเหตุ ท่าน อ.เกียรติจรฯ เห็นว่าน่าจะผิดเพียงพยายาม ๒๑๘ (๑) โรงเรียนยังไม่ติดไฟ

- คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๗๓๘/๒๕๓๗ จำเลยใช้ของเหลวไวไฟเทราดผู้ตายตั้งแต่ศีรษะลงมาถึงพื้นห้อง ของเหลวไวไฟดังกล่าวเป็นวัตถุไวไฟที่ร้ายแรงติดไฟได้ง่าย และสามารถลุกลามไปได้ทั้งร่างกาย เมื่อเทของเหลวไวไฟแล้วจำเลยใช้ไฟแช็กจุดไฟที่ต้นคอผู้ตาย ก่อให้ไฟไหม้ตามตัวของผู้ตายร้อยละ ๘๐ ของร่างกาย จึงเป็นการกระทำโดยมีเจตนาประสงค์ต่อผลที่จะมาผู้ตาย จำเลยใช้ของเหลวไวไฟเทราดและจุดไฟให้ลุกไหม้ผู้ตายขณะอยู่ในห้องทำงานของโจทก์ร่วมที่ ๒ บนชั้นสองของตึกแถวที่เกิดเหตุซึ่งเป็นโรงเรียนที่พักอาศัยและเป็นโรงเรียนสอนตัดเสื้อของโจทก์ที่ ๑ ปรากฏว่านอกจากไฟจะลุกไหม้ผู้ตายแล้วยังลุกลามไหม้โต๊ะ เก้าอี้ และพื้นห้องของโจทก์ร่วมที่ ๑ ดังกล่าวเสียหาย ซึ่งเห็นได้ว่าโดยลักษณะแห่งการกระทำของจำเลยเช่นนี้ จำเลยย่อมเล็งเห็นผลการกระทำของจำเลยดังกล่าวได้ว่า ไฟต้องลุกลามขึ้นภายในอาคารตึกแถวที่เกิดเหตุ ถือได้ว่าจำเลยกระทำโดยมีเจตนาวางเพลิงเผาโรงเรียนของโจทก์ร่วมที่ ๑ ด้วย (มาตรา ๒๑๘ (๑) เจตนาเล็งเห็นผล/ไฟได้ลุกลามขึ้นในห้องอันเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนแล้ว/ ความผิดสำเร็จ)

-
- คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๕/๒๕๔๒ จำเลยวางเพลิงรถของผู้เสียหายก็เพราะจำเลยโกรธ ที่ผู้เสียหายกีดกันไม่ให้จำเลยคืนดีกับพี่สาวของผู้เสียหายนั่นเอง ฉะนั้น เมื่อรถที่จำเลยวางเพลิงอยู่ในโรงเก็บรถ ซึ่งอยู่ติดกับอาคารซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภัตตาคารและเป็นอาคารที่อยู่อาศัยของผู้เสียหายกับพวกแล้ว จำเลยย่อมเล็งเห็นว่าเพลิงนั้นย่อมลุกลามไปเผาผลาญอาคาร ที่ตั้งภัตตาคารและที่ผู้เสียหายกับพวกอยู่อาศัยนั้นด้วย พยานหลักฐานที่โจทก์นำเสนอรับฟังได้แจ้งชัดว่าจำเลยเป็นผู้วางเพลิงรถของผู้เสียหาย และพยายามวางเพลิงอาคารที่ผู้เสียหายกับพวกอยู่อาศัย (โดยเล็งเห็นผล)

เจตนาพิเศษ

-
- คำว่า “เจตนาพิเศษ” ไม่มีในประมวลกฎหมายอาญา แต่เป็นคำที่เกิดจากคำพิพากษาฎีกา เช่น ฎ.๑๖๓๕/๒๕๓๒
 - ความผิดอาญาบางมาตรากำหนดเจตนาประเภทนี้ไว้ นอกเหนือจากเจตนาประสงค์ต่อผล และเจตนาเล็งเห็นผล (ทั้งหมดเป็นองค์ประกอบภายใน)
 - เจตนาพิเศษ คือ มูลเหตุจูงใจที่กำหนดไว้เป็นพิเศษ
 - เจตนาพิเศษ ไม่มี เล็งเห็นผล (ฎ. ๑๒๔๐ /๒๕๐๔ (ญ) ฎ. ๖๓๘/๒๕๒๓)
 - เจตนาพิเศษ บางกรณี เป็นเหตุยกเว้นความผิดหรือโทษ เช่น มาตรา ๖๘ “เพื่อป้องกันสิทธิ” มาตรา ๖๙ “เพื่อให้พ้นภัยอันตราย”
 - เจตนาพิเศษ แตกต่างจาก พฤติการณ์ประกอบการกระทำ (เป็นองค์ประกอบภายนอกที่ไม่ใช่ข้อเท็จจริง— จำเลยไม่รู้/วิญญูชน) แต่เนื่องจากเป็นองค์ประกอบภายนอกจึงมีกรณีขาดองค์ประกอบภายนอกได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๔๐/๒๕๐๔ (ประชุมใหญ่) ความผิดฐานกระทำความ
ประการใดๆเพื่อให้เกิดอุทกภัยตามมาตรา ๒๒๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา
นั้น จำเลยจะต้องมีเจตนาเพื่อให้เกิดอุทกภัยโดยตรง (มีเจตนาพิเศษโดยประสงค์
ต่อผล) จะยกเอาการเล็งเห็นผลของการกระทำตามมาตรา ๕๕ วรรคสองมาใช้
ไม่ได้

สำหรับเรื่องนี้ตามพฤติการณ์ที่กล่าวข้างต้นแสดงว่า การทำท่อบปิดกั้นคลอง
ของจำเลยเพื่อเจตนาจะให้เกิดอุทกภัย เพราะที่นาของจำเลยอยู่ในที่สูง ส่วนยาง
และนาของผู้เสียหายอยู่ในที่ต่ำกว่า จำเลยย่อมตั้งใจให้เกิดอุทกภัยแก่สวนและที่
นาของผู้เสียหาย น้ำจึงไหลเข้าถึงที่นาของจำเลย ยิ่งกว่านี้เมื่อเกิดอุทกภัยแล้ว
ทางการสั่งให้เปิดท่อบ จำเลยก็ไม่ยอมเปิดแสดงให้เห็นว่าจำเลยมีเจตนาทำให้
เกิดอุทกภัยตลอดมา จำเลยจึงต้องมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา
๒๒๘ คือจำเลยมีเจตนาพิเศษ โดยเป็นเจตนาประเภทประสงค์ต่อผล ฎีกานี้วาง
หลักไว้ชัดเจนว่าเจตนาพิเศษต้องเป็นประสงค์ต่อผล ไม่ใช่เล็งเห็นผล

■ คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๓๘/๒๕๒๓ จำเลยเป็นเจ้าของงานตำรวจได้ร่วมกับพวก
นารถยนต์มารับคนต่างด้าวสัญชาติลาวจากศูนย์รับผู้อพยพ จำเลยเห็นคนลาว
อพยพหลบหนีออกไปจากศูนย์อพยพซึ่งหน้าแต่ละเลยไม่จับกุมดังนี้ ยังถือ
ไม่ได้ว่าจำเลยปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตาม
ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗

■ ท่านอาจารย์จัตติฯ ได้ทำหมายเหตุท้ายฎีกานี้ว่า เพียงแต่เล็งเห็นผลว่าจะเกิด
ความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดยังไม่เพียงพอที่จะลงโทษจำเลยได้ ในคดีนี้แม้ตัว
เจ้าหน้าที่จะเล็งเห็นว่าการปล่อยให้คนลาวหนีออกจากศูนย์อพยพแล้วไม่ทำ
อะไร มันอาจจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดได้แต่อาจารย์จัตติบอก
ว่าไม่พอ จะต้องมีเจตนาโดยตรงเป็นประสงค์ต่อผลเพื่อให้เกิดความเสียหาย
แก่ผู้หนึ่งผู้ใดด้วย ในคดีนี้ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าจำเลยมีเจตนาโดยตรง
เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด เพราะฉะนั้นจำเลยไม่มีความผิดมาตรา
๑๕๗

“พฤติการณ์ประกอบการกระทำ” หรือ “เงื่อนไขการลงโทษทางอาญา” มักทำให้สับสนใน ๒ กรณี

๑. สับสนระหว่าง พฤติการณ์ประกอบการกระทำ กับ เจตนาพิเศษ

๒. สับสนระหว่าง พฤติการณ์ประกอบการกระทำ กับ ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิด (ตามมาตรา ๕๕ วรรคสาม)

- พฤติการณ์ประกอบการกระทำเป็นองค์ประกอบภายนอกที่ไม่ใช่ข้อเท็จจริง (จึงไม่จำเป็นต้องรู้ ก็มีเจตนาได้)
- ดูตัวอย่าง ม.๒๖๔ มีทั้งเจตนาพิเศษ และพฤติการณ์ประกอบการกระทำ อยู่ในมาตราเดียวกัน

■ พฤติการณ์ประกอบการกระทำ มีหลายถ้อยคำ ดังนี้

- กลุ่มที่ ๑ ใช้คำว่า “น่าจะเกิดความเสียหาย” หรือคำว่า “อาจจะเกิดความเสียหาย” คำว่าน่าจะเกิดความเสียหาย เช่น ความผิดฐานทำลายเอกสารตามมาตรา ๑๘๘ คำว่าอาจจะเกิดความเสียหาย เช่น ในความผิดฐานแจ้งความเท็จตามมาตรา ๑๓๓ นอกจากนี้ ยังมีในมาตรา ๑๓๒, ๒๒๐, ๒๒๑, ๒๒๕ ถึง ๒๓๑, ๒๓๓, ๒๓๔, ๒๓๖, ๒๓๗, ๒๖๔, ๒๖๗ ถึง ๒๖๙, ๓๐๗, ๓๒๒, ๓๒๓
 - กลุ่มที่ ๒ ใช้คำว่า อันเป็นการไม่ชอบ มาตรา ๒๐๐, ๒๐๙
 - กลุ่มที่ ๓ ใช้คำว่า อันเป็นการเหยียดหยามศาสนา มาตรา ๒๐๖
 - กลุ่มที่ ๔ ใช้คำว่า โดยประการที่ทำให้เด็กปราศจากผู้ดูแล มาตรา ๓๐๖
 - กลุ่มที่ ๕ ใช้คำว่า โดยประการที่น่าจะทำให้เสียชื่อเสียง มาตรา ๓๒๖
 - กลุ่มที่ ๖ ใช้คำว่า อันเป็นการรบกวนการครอบครอง มาตรา ๓๖๒
- ข้อสังเกต พฤติการณ์ประกอบการกระทำปกติแล้วไม่ต้องการผลเกิดขึ้นจริง “น่าจะ”

■ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๕๔/๒๕๕๐ การกระทำโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๔ วรรคแรก และมาตรา ๒๖๘ วรรคแรก เป็นพฤติการณ์ประกอบการกระทำ มิใช่ผลที่ต้องเกิดขึ้นจากการกระทำ เพียงแต่จะเกิดแม้จะไม่เกิดขึ้นก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว และความเสียหายที่น่าจะเกิดนั้นอาจเป็นความเสียหายที่มีรูปร่าง เช่น ความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือความเสียหายต่อศีลธรรม เช่น เสียชื่อเสียง หรือความเสียหายต่อประชาชน เช่น ความไว้นื้อเชื่อใจในการประกอบธุรกิจด้วย การที่จำเลยปลอมใบรับฝากเงินอันเป็นเอกสารสิทธิดังกล่าวนำเงินเข้าฝากในบัญชีของบุคคลทั้งสองที่ธนาคาร ก. สาขาสี่แยกบ้านแขก เป็นผลให้เงินของเจ้าของบัญชีทั้งสองบัญชีเพิ่มมากขึ้น แม้จะไม่มี ความเสียหายต่อทรัพย์สินแต่เป็นเปลี่ยนแปลงหลักฐานจำนวนเงินของเจ้าของบัญชีทั้งสองในระบบบัญชีของธนาคาร ก. ให้แตกต่างไปจากความเป็นจริง อันจะเป็นผลให้เจ้าของบัญชีทั้งสองและธนาคาร ก. อาจเสียชื่อเสียงไม่ได้รับความเชื่อมั่นไว้วางใจในสังคมที่น่าจะเกิดความเสียหายตามบทบัญญัติในความผิดฐานปลอมและใช้เอกสารสิทธิปลอมตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๔ วรรคแรก ประกอบมาตรา ๒๖๕ และมาตรา ๒๖๘ วรรคแรก

มาตรา ๖๑ สำคัญผิดในตัวบุคคล ปัญหาในการพิจารณาเรื่องเจตนา มักเป็นกรณีที่ผู้กระทำเข้าใจผิดในข้อเท็จจริงต่างๆ (ตัวอย่างเปรียบเทียบ)

๑. ต้องการยิงคน เข้าใจว่าดอไม้เป็นคน ยิงไปที่ดอไม้ แต่ขณะยิงคนนั้นได้ตายไปแล้ว (ขาดองค์ประกอบภายนอก)

๒. ต้องการยิงดอไม้ เข้าใจว่าเป็นคนเป็นดอไม้ ยิงไปที่คน (ขาดองค์ประกอบภายใน ขาดเจตนา) ม.๕๙ วรรคสาม (ไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบ)

๓. ก. ยิง ค. คิดว่าเป็น ข. (ม.๖๑) สำคัญผิดในตัวบุคคล

๔. สำคัญผิดในข้อเท็จจริงตาม ม.๖๒ ที่ทำให้การกระทำ

๔.๑ ไม่เป็นความผิด เช่น สำคัญผิดว่าตนมีสิทธิป้องกัน เช่น ค้าจะยิงนก แดง คิดว่าค้าจะยิงฟ้า แดงจึงยิงค้าตายเพื่อป้องกันฟ้า (ป้องกันโดยสำคัญผิด)

๔.๒ ไม่ต้องรับโทษ เช่น สำคัญผิดว่าตนมีสิทธิกระทำโดยจำเป็น หรือลักทรัพย์ผู้อื่นโดยคิดว่าเป็นทรัพย์ของสามี/ภริยา (ม.๑๑ วรรคหนึ่ง)

๔.๓ หรือรับโทษน้อยลง เช่น ลักทรัพย์เพื่อนเข้าใจว่าเป็นทรัพย์ของบิดา (ม.๓๑ วรรคสอง)

ข้อสังเกตกรณีมาตรา ๖๑ สำคัญผิดในตัวบุคคล

๑. ต้องอ้างมาตรา ๕๕ เป็นหลัก ไม่ใช่อ้างมาตรา ๖๑ เป็นหลัก
๒. ไม่มีความผิดต่อผู้เสียหายฝ่ายแรกที่ตนประสงค์อีก
๓. สำคัญผิดตามมาตรา ๖๑ อาจเป็นการสำคัญผิดตามมาตรา ๖๒ ด้วย
๔. สำคัญผิดตามมาตรา ๖๑ กับการไตร่ตรองไว้ก่อน
๕. หากการสำคัญผิดตามมาตรา ๖๑ เกิดขึ้นเพราะความประมาท ไม่ต้องรับผิดฐานประมาทอีก
๖. สำคัญผิดตามมาตรา ๖๑ รวมถึงการสำคัญผิดในทรัพย์ของบุคคลด้วย
๗. สำคัญผิดตามมาตรา ๖๑ กับเรื่องขอบเขตของการใช้ หรือด้วยการร่วม

- คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๕๓-๓๕๔/๒๕๕๐ จำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ร่วมเดินทางไปกับจำเลยที่ ๒ เพื่อไปยังแก๊สเอ็น ซ. ซึ่งเคยยิงจำเลยที่ ๒ มาก่อน โดยจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ทราบดีว่าจำเลยที่ ๒ นำอาวุธปืนติดตัวไปด้วย จำเลยที่ ๑ และที่ ๓ มีเจตนาร่วมกับจำเลยที่ ๒ ฆ่า ซ. และเมื่อพบผู้เสียหายจำเลยที่ ๒ ยิงผู้เสียหายโดยเข้าใจว่าเป็น ซ. ย่อมเป็นการกระทำความผิดหนึ่งโดยสำคัญผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๑ จำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ซึ่งร่วมกระทำความผิดกับจำเลยที่ ๒ ไม่อาจยกเอาความสำคัญผิดดังกล่าวมาเป็นข้อแก้ตัวว่าได้มีเจตนาฆ่าผู้เสียหายได้ ต้องถือว่าจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ มีเจตนาร่วมกับจำเลยที่ ๒ ฆ่าผู้เสียหายด้วย ฉะนั้น เมื่อผู้เสียหายไม่ถึงแก่ความตายสมดังเจตนาฆ่า จำเลยที่ ๑ และที่ ๓ จึงมีความผิดฐานร่วมกับจำเลยที่ ๒ พยายามฆ่าผู้เสียหาย

ตัวอย่างความเข้าใจผิดในเรื่องการลักส่วย

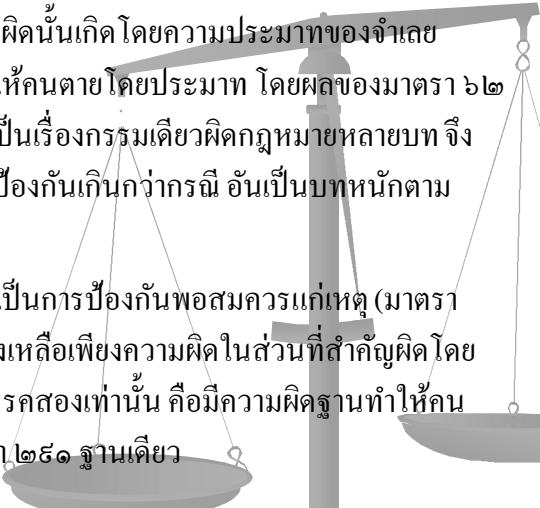
๑. แดงหยิบเอาสร้อยของแดงไปขาย โดยเข้าใจว่าเป็นของดำ (ขาดองค์ประกอบภายนอก) แดงไม่ผิดฐานพยายามาตรา ๘๑ ต่อคำ เทียบฎีกา ๓๑๔๔/๒๕๔๕
๒. แดงหยิบเอาสร้อยของดำไปขาย โดยเข้าใจว่าเป็นของแดงเอง (ขาดองค์ประกอบภายใน ขาดเจตนา) ม.๕๕ วรรคสาม (แดงไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบ)
๓. แดงหยิบเอาสร้อยของดำไปขาย โดยเข้าใจว่าเป็นของขาว (ม.๖๑) สำคัญผิดในตัวบุคคล (แดงผิดต่อคำ แดงไม่ผิดต่อขาวอีก)
๔. สำคัญผิดในข้อเท็จจริงตาม ม.๖๒ ที่ทำให้การกระทำ
- ๔.๑ ไม่เป็นความผิด เช่น สำคัญผิดว่าคนมีสิทธิป้องกัน (ดำยิงนก คิดว่าดำยิงฟ้า)
- ๔.๒ ไม่ต้องรับโทษ เช่น สำคัญผิดว่าคนมีสิทธิกระทำความผิดโดยจำเป็น หรือลักทรัพย์ผู้อื่น โดยคิดว่าเป็นทรัพย์ของสามี/ภริยา ตัวอย่าง แดงหยิบเอาสร้อยของดำไปขาย โดยเข้าใจว่าเป็นของขาวภริยาของแดง (ตั้งใจลักทรัพย์ภริยา เว้นโทษ ม.๓๑ว.๑)
- ๔.๓ หรือรับโทษน้อยลง ตัวอย่าง แดงหยิบเอาสร้อยของดำไปขาย โดยเข้าใจว่าเป็นทรัพย์ของเหลืองมารดาของแดง (ตั้งใจลักทรัพย์มารดา ลดโทษ ม.๓๑ว.๒)

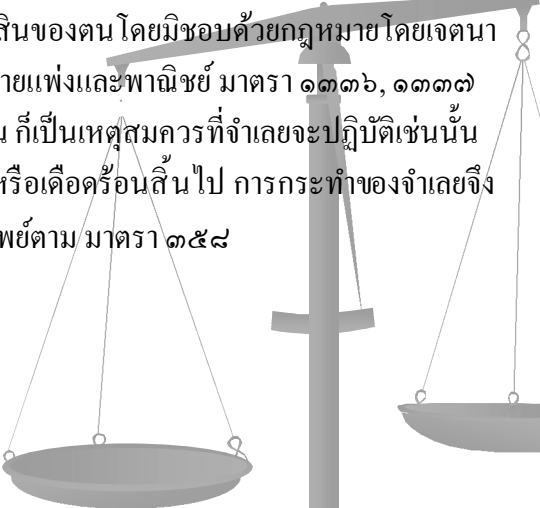
สรุป สำคัญผิดในข้อเท็จจริง (มาตรา ๖๒ วรรคแรก)

๑. ต้องครบองค์ประกอบภายนอก
๒. ผู้กระทำต้องมีเจตนา (ครบองค์ประกอบภายใน)
๓. ผู้กระทำสำคัญผิดในข้อเท็จจริง (รู้แล้ว มีเจตนาแล้ว แต่สำคัญผิดในข้อเท็จจริงบางเรื่อง) ที่ทำให้การกระทำ
- ๓.๑ ไม่เป็นความผิด (ประมวลกฎหมายอาญา/กฎหมายอื่น)
- ๓.๒ ได้รับการยกเว้นโทษ
- ๓.๓ ได้รับโทษน้อยลง (ฎ.๘๓๒/๒๕๑๐ ประชุมใหญ่ ม.๖๕)
๔. ใช้เฉพาะกรณีความจริงเป็น “ผลร้าย” ความเข้าใจเป็น “ผลดี” ถ้าความจริงเป็น “ผลดี” อยู่แล้วไม่ต้องเอามาใช้ เช่น ลักทรัพย์ภริยา (ความจริงเป็นผลดี/เว้นโทษอยู่แล้ว) โดยเข้าใจว่าเป็นของเพื่อน ไม่นำมาตรา ๖๒ มาใช้

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๘๖๕/๒๕๔๖ ในช่วงเวลาเกิดเหตุในละแวกบ้าน จำเลยมีโจรผู้ร้ายชุกชุม และก่อนเกิดเหตุจำเลยเคยถูกคนร้ายเข้ามาลักทรัพย์ในบ้าน ถิ่นเกิดเหตุผู้ตายได้ป็นเข้าบ้านจำเลยทางช่องลมโดยปราศจากเหตุสมควร ย่อมทำให้จำเลยสำคัญคิดว่าผู้ตายเป็นคนร้ายและในขณะนั้นจำเลยย่อมไม่อาจรู้ได้ว่าผู้ตายจะมีอาวุธหรือไม่เพราะในห้องที่เกิดเหตุมืดและเป็นเวลากะทันหัน ถ้าเป็นคนร้ายซึ่งจะมาทำร้ายจำเลยจริงแล้ว การที่จะให้จำเลยรออยู่นกว่าคนร้ายจะแสดงกิริยาทำร้ายแล้วจำเลยก็อาจได้รับอันตรายก่อนที่จะทำการป้องกันได้ทันทั่วทั้งที่ และจำเลยก็ยิงผู้ตายไปเพียง ๑ นัด เมื่อผู้ตายล้มลงจำเลยก็มีได้เข้าแต่อย่างใด การกระทำของจำเลยจึงพอสมควรแก่เหตุเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายโดยสำคัญผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๘ ประกอบด้วยมาตรา ๖๒ วรรคแรก

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๕๐/๒๕๕๓ ขณะเกิดเหตุเป็นเวลากลางคืน จำเลยนอนในเปลที่ขนาบในนาุ้งเพื่อเฝ้าดูแลรักษาทรัพย์สินของตน เมื่อจำเลยเห็นรถยนต์แล่นผ่านเข้ามาใกล้ก็ใช้สปอตไลท์ส่องซึ่งจะทำให้ผู้ที่ผ่านมาทราบว่ามีผู้เฝ้าดูแลอยู่ในบริเวณนั้น อันเป็นการกระทำเพื่อรักษาทรัพย์สินของตน แต่โจทก์ร่วมกลับขับรถแล่นเข้ามาบริเวณที่เกิดเหตุซึ่งมีโซ่ถนนสาธารณะที่ใช้สัญจรทั่วไป แต่เป็นถนนทางเข้านาุ้งในยามวิกาลเวลาประมาณ ๑ นาฬิกา แล้วชนรถจักรยานยนต์ของจำเลยซึ่งจอดอยู่หน้านาุ้ง ย่อมทำให้จำเลยตกใจกลัวและสำคัญผิดว่าเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงจากคนร้ายที่มุ่งเข้าทำร้ายตน การที่จำเลยใช้อาวุธปืนยิงขึ้นฟ้าก่อนและยิงอีก ๑ นัด ในระยะเวลาที่ใกล้ชิดต่อเนื่องกันขณะ ช. และโจทก์ร่วมกำลังเปิดประตูรถออกมา ย่อมทำให้จำเลยเข้าใจว่าผู้ที่อยู่ในรถมีอาวุธหากจำเลยเข้าเพียงเล็กน้อย จำเลยก็อาจได้รับอันตรายร้ายแรงได้ จึงเป็นการป้องกันตนให้พ้นจากภัยอันตรายที่จำเลยสำคัญผิดว่าจะเกิดขึ้นแก่ตนและเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง การกระทำของจำเลยดังกล่าวจึงเป็นการกระทำพอสมควรแก่เหตุเพื่อให้ตนพ้นจากภัยอันตรายที่จำเลยสำคัญผิดว่าจะเกิดขึ้น อันเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายโดยสำคัญผิดตามมาตรา ๖๘ ประกอบมาตรา ๖๒ วรรคแรก

-
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๗๒/๒๕๑๐ (ประชุมใหญ่) จำเลยยิงคนตายโดยสำคัญผิดว่าเป็นคนร้าย เป็นการกระทำโดยเจตนาแต่เป็นการป้องกันซึ่งเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้องกระทำเพื่อป้องกัน จึงเป็นผิดตามมาตรา ๒๘๘, ๖๕ และความสำคัญผิดนั้นเกิดโดยความประมาทของจำเลย เช่นนี้จำเลยย่อมผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท โดยผลของมาตรา ๖๒ วรรคสอง ด้วย กรณีเช่นนี้เป็นเรื่องกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท จึงต้องลงโทษในเรื่องฆ่าโดยป้องกันเกินกว่ากรณี อันเป็นบทหนักตามมาตรา ๕๐
 - แต่ถ้าวินิจฉัยการกระทำของจำเลยเป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุ (มาตรา ๖๘) ซึ่งไม่เป็นความผิดก็คงเหลือเพียงความผิดในส่วนที่สำคัญผิดโดยประมาทตามมาตรา ๖๒ วรรคสองเท่านั้น คือมีความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาทตามมาตรา ๒๕๑ ฐานเดียว

-
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๕/๒๕๑๕ จำเลยถอนเสารั้วของโจทก์แล้ววางไว้เพื่อระงับยับยั้งมิให้โจทก์ขุดหลุมปักเสาในที่ดิน ซึ่งจำเลยเข้าใจหรือเชื่อว่ายู่ในเขตของจำเลย เป็นการกระทำโดยเจตนาใช้สิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของตน โดยมีชอบด้วยกฎหมายโดยเจตนาใช้สิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๓๖, ๑๓๓๗ ทั้งตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ก็เป็นเหตุสมควรที่จำเลยจะปฏิบัติเช่นนั้นได้ เพื่อยังให้ความเสียหายหรือเดือดร้อนสิ้นไป การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตาม มาตรา ๓๕๘

บันดาลโทสะโดยสำคัญผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๘๒๔/๒๕๓๑ ผู้เสียหายกับภริยาจำเลยเคยลักลอบได้
เสียกันในทุกนามาแล้ว ๒ ครั้ง ผู้ใหญ่บ้านได้เรียกผู้เสียหายมาว่ากล่าว
ตักเตือนหลายครั้ง ผู้เสียหายก็รับปากว่าจะเลิกคบชู้กับภริยาจำเลย หากไม่
เลิกยอมให้จำเลยยิง ในวันเกิดเหตุจำเลยเห็นผู้เสียหายอยู่ตามลำพังกับภริยา
จำเลยในป่าละเมาะ จำเลยเข้าใจว่าผู้เสียหายกับภริยาจำเลยลักลอบเป็นชู้กัน
อีก จำเลยจึงเกิดโทสะใช้ปืนยิงผู้เสียหาย ดังนี้ เป็นการที่จำเลยสำคัญผิดใน
ข้อเท็จจริงว่าผู้เสียหายลักลอบเป็นชู้กับภริยาจำเลยอีก อันเป็นการข่มเหง
จำเลยด้วยเหตุร้ายแรงอันไม่เป็นธรรม การกระทำของจำเลยจึงเป็นการ
กระทำโดยบันดาลโทสะ (โดยสำคัญผิด) ตามประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา ๗๒ ประกอบด้วยมาตรา ๖๒ วรรคแรก

■ ป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๒๕๕/๒๕๖๒ จำเลยและ ว. ออกไปชมดูเหตุการณ์ โดยนำ
อาวุธติดตัวไปด้วย เพราะเข้าใจว่าอาจถูกผู้เสียหายกับพวกทำร้าย หาใช่เป็นการ
เตรียมอาวุธปืนเพื่อสมัครใจทะเลาะวิวาทกับพวกผู้เสียหายไม่ การที่ผู้เสียหายกับ
พวกขว้างปาขวดสุราและไม่เข้าไปยังบริเวณที่จำเลยและ ว. หลบซ่อนอยู่โดยจำเลย
และ ว. มิได้ก่อเหตุขึ้นก่อน ย่อมเป็นเหตุทำให้จำเลยสำคัญผิดว่าผู้เสียหายกับพวก
ซึ่งมีจำนวนมากกว่ามีเจตนาประทุษร้ายจำเลยและ ว. อันเป็นภยันตรายซึ่งเกิดจาก
การประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึง จำเลยจึงมี
สิทธิกระทำการป้องกันเพื่อให้พ้นจากภยันตรายดังกล่าว แต่ไม่ปรากฏว่าผู้เสียหาย
กับพวกมีอาวุธร้ายแรงอื่นใดอีก การที่จำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้เสียหายกับพวกย่อม
ไม่ได้สัดส่วนกับการป้องกันตัวของจำเลย การกระทำของจำเลยจึงเป็นการป้องกัน
เกินสมควรแก่เหตุโดยสำคัญผิด เมื่อกระสุนปืนที่จำเลยยิงถูกผู้เสียหายเป็นเหตุให้
ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บเป็นอันตรายสาหัส จำเลยมีความผิดฐานร่วมกันพยายามฆ่า
ผู้อื่นอันเป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุโดยสำคัญผิด

จบการบรรยาย

